

טיפול פיזיותרפי במרחב החינוכי: אתגר למקצוע בריאות?

נילי ויסרברג ופאולה פדר-בוביס

המחלקה למדיניות וניהול מערכות בריאות, הפקולטה למדעי הבריאות והפקולטה לניהול ע"ש גילפורד גלייזר, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

רקע: חוק החינוך המיוחד קובע כי ילדים הזכאים לשירותי חינוך מיוחדים, מקבלים טיפולים מאנשי מקצועות בריאות במסגרות החינוך. לפיכך, הרבה מטיפולי הפיזיותרפיה מתקיימים במסגרות חינוכיות, לא רפואיות. כאשר הפרקטיקה של מקצוע רפואי מבוצעת במסגרת ארגונית שאינה רפואית, יתכנו נסיבות אשר ישפיעו על המקצוע, על מקצועיות אנשי הטיפול ועל הטיפול המוענק במסגרות אלה.

מטרת המחקר לזהות ולתאר את הפיזיותרפיה במרחב החינוכי (School-Based Physiotherapy) לילדים עם מוגבלות פיזית, כפי שנתפשת על-ידי הפיזיותרפיסט, הילד, ההורים ושותפי תפקיד

שיטות: מחקר איכותני שכלל שמונה קבוצות מיקוד עם ילדים עם מוגבלות פיזית והורים לילדים עם מוגבלות פיזית (n=38; בגילאי 4.5-21 שנים) בבתי ספר לחינוך מיוחד, ו-25 ראיונות עומק עם פיזיותרפיסטים, אנשי חינוך ורופאים המפנים את הילד לטיפול. הראיונות וקבוצות המיקוד תומללו ונותחו ניתוח תמטי. מהימנות המחקר הובטחה על-ידי תחקיר בין עמיתים, השוואה מתמדת, שקיפות, רפלקסיביות וביקורת

ממצאים: הפיזיותרפיה נתפשת כבסיסית וחיונית לחיי הילדים ולתפקודם. ארבע תמות מבטאות את התפישות לגבי פיזיותרפיה במרחב החינוכי:

נקודת מבט הוליסטית, פרקטיקה רחבה

"כי הם [פיזיותרפיסטים בבית ספר] חווים את הילד בחיי היומיום שלו. נראה כאילו הם רואים אותם יותר, מרגישים אותם יותר, הם רואים הכל... הם כל הזמן איתם פה" גלית, אמא לנער בן 15 עם CP

קשרים ומערכות יחסים

"אני חושבת שבשנתיים האחרונות הצלחתי המון המון המון בזכות [שם הפיזיותרפיסטית], בזכות זה שהיא דרבנה אותי ובזכות הצחוקים איתה ושאפשר לדבר איתה בפתיחות, כאילו בהכי פתיחות שיש. וזה הכי כיף מבחינתי, ממש כמו עם אמא. וכשזה לא זה... זה מבאס" קרני, בת 19 שנים עם CP

פיזיותרפיה שונה

"זה לא משהו שלמדנו, זה לא משהו שאנחנו בטבעי יודעים לעשות, זה... כאילו אני מרגישה ממש את הצורך הזה בלדעת את המיומנויות החדשות האלה, כי אני מרגישה שזה מה שהילדים באמת צריכים, וזה גם מה שהצוות צריך, אני עדין לומדת, משהו חדש, אחר ממה שידעתי" דורית, פיזיותרפיסטית 20 שנות ותק

זרות

"לא הבנתי בכלל מה... איך אני אמורה להשתלב בכלל, מה אני אמורה לעשות, ולא היה מי שיסביר לי. השנה אני חושבת שאני קצת יותר מבינה מה אני לא יודעת, במה אני צריכה עזרה" חן, פיזיותרפיסטית, 5 שנות ותק

מסקנות והמלצות: הטיפול במרחב החינוכי מקנה הזדמנויות לטיפול בהלימה למודלים טיפוליים עכשוויים. זוהי פרקטיקה שונה מהפרקטיקה הקלינית המוכרת. בשל כך נדרשת תשומת לב ייחודית בתהליכי ההכשרה של אנשי מקצועות הבריאות שמרכז פעולתם במרחבים שונים. כמו כן, יש צורך בגיבוש מדיניות הכוללת יצירת מנגנוני בקרה ייעודיים אשר יבטיחו את איכות הטיפול גם מחוץ למרחב הרפואי.